

ABCDEFGH
IJKLMNOP
OPQRSTU
VWXYZ

(G)IRONA, la ciutat inexistent

J. JUBERT GRUART

CONSIDERACIONS INTRODUCTÒRIES de TALL HEGELIÀ

UNA GIRONA, DUES GIRONA,... TRES GIRONA, ...

Tesis: Una ciutat anomenada GIRONA és inexistent ... (pictòricament).

Urbanísticament... hi ha més d'una Girona (dues, almenys): la **Girona vella** i la **Girona nova**; altrament dites la ciutat del marge dret i la de l'esquerra del miserable riu Onyar.

La **Girona nova**, la Girona de la majoria de ciutadans –gironins- d'una densitat moderada però intensament malgirbada, la Girona no tòpica, de forma sincopada manifestament lletja i maltractada per urbanistes, arquitectes i polítics de torn (exemplificada en l'horripilant i omnipresent pla Perpiñà, el seu bolet i la cobertura del riu Onyar, de l'època de l'alcalde Ordis, o per l'enderroc de les cases Masó , per part de l'alcalde de Ribot,... bàsicament potinejada i maquillada durant la pre-transició, però no sols, amb els seus migrats rius, sempre víctimes. Una Girona sincopadament lletja, inadvertida quotidianament, ... per passar i no veure, per mirar només les seves ensopegadores voreres i no caure, ... Una Girona (nova) que no necessàriament “*enamora*”.

Tot canvia just abans de passar al marge dret del riu Onyar pels Ponts, des del de Pedra fins el de la Copa, i els seus intercalats.¹ La **Girona vella**, la ciutat vella (el “barri vell”), amb el seu tòpic eslògan. Allargassada i culminada al nord amb les estructures monumentals de l'excolegiata de sant Feliu i de la Catedral de santa Maria, conté uns 10 punts de mira d'excel·lent bellesa estètica (perplexadors), en situació d'alt rics de convertir-se en Parc temàtic².

¹ Dels (ponts) d'abans (del Pont de Pedra), millor ni veure'ls ni parlar-ne (obligats a mirar-los hi estem).

² Fet que s'esdevé irremeiablement cada primavera durant l'anomenada “*Exposició de flors*” – una fundació, l'any 1955, de la “*Sección Femenina de la Falange Española de la FET y de las JONS*”- i després rebatejat l'esdeveniment com “*Girona, temps de Flors*”, en ser refundada y ampliada, per Josep Tarres i altres).

PINTORS DE GIRONA

¿Hi ha una categoria de pintors/dibuixants del **(T)ema (G)irona**?

¿És FITA enquadrible dins d'aquesta suposada i no demostrada classificació?

Referenciada la pregunta al passat, la resposta és, suposadament, Sí (tot i que, veurem-deduirem, és NO); és a dir: la resposta és incerta.

El llistat de pintors/dibuixants que han plasmat **(T)ema-(G)irona** és moderadament llarg i clar: Josep Serra Pausas, Modest Urgell Inglada, Santiago Rusiñol, Alfons Gelabert prv., Fidel Aguilar i Marcó, Jaume Pons Martí, Mela Muterlmlch, Francesc Gimeno, Prudenci Bertana i Compte, Josep Aguilera i Martí, Santiago Mateu i Pla, Dougals Ion Smart, Tomàs Colomer i Rainer, Joaquim Pla i Cargol, Agustí Gironella, Joan Orihuel Barta, Jaume Roca Delpech, Martí Adroher, Eduardo Lozano, Agustí Pera i Planells, Francesc Riuró, Emilia Xargay, Enric Marqués, Eduard Vila i Fàbrega, Avel·li Artís Gener (Tisner), Josep Tapiola, Joan Sibecas Cabanyó, Pere Perpinyà Sebrà, Jesús Portas, Francesc Gallostra, Josep Mª Vayreda y Canadell, Moisès Sidrach, Pep Colomer i Martí, Josep Amat, Montserrat Llonch...³ Evidentment, al llistat, cal afegir-ne d'actuals (Perpiñà Citoler, Pia Crozet, Domenec Fita, Joan Mateu...).

Exposició "Paisatges de Girona", 2010 (Museu d'Història de la ciutat)

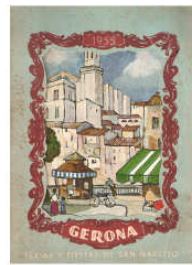

Josep Aguilera Martí (1882-1955)

³ Per esmentar només els exposats a la mostra "*Paisatges de Girona*", Museu d'Història de la Ciutat, 2010

Jaume ROCA DELPECH (1911-1968)

Jesús PORTAS MAS (1917-1991)

Aquests artistes ¿quina Girona han pintat/dibuixat? La resposta és fàcil i taxativa: majoritàriament (quasi totalment, tant poques mostres de l'altra hi ha) han pintat/dibuixat només la dita **Girona(vella)**. (Amb l'excepció, parcial, de Pep Colomer –documentalista, per altra part, d'una Girona habitada, tot i que només lúdica, festiva).

Pep COLOMER (1907-1994)

L'antítesi, doncs, pel que fa a una consideració global (a un Punt de mira – Mirador- omniabarcador), és: **Girona (nova)** és, certament, pictòricament, una ciutat inexistent. Ni tant sols l'han plasmada pintors impressionistes (¿hi va haver pintors impressionistes a Girona?) ni un hiperrealista com Joan Mateu (o només com un fons llunyà o inferit).

FITA, pel seu torn, no és cap excepció: tampoc ha pintat/dibuixat la “Girona nova”, llevat de en contada ocasió juvenil.

QUISTES D'UNA GIRONA NOVA EN UNA DE VELLA
VELLA EN UNA NOVA

Pel que fa no ja a la inexistent (pictòricament) **Girona(nova)** sinó a la **Girona(vella)**, podem preguntar-nos (a tall de test o prova o repte): ¿seria possible confegir una guia turística il·lustrada exclusivament i detalladament amb material procedent de “pintors de tema Girona”? I, més concretament, ¿un ITINERARI-FITA per visitar-conèixer GIRONA quin

coneixement ens oferiria de la ciutat dita GIRONA?

FITA-(G)irona(-vella)

Aproximació estadística

Hipòtesis/Tesis: La GIRONA de FITA és una ciutat inexistent pictòricament (Brigadoon, apareixent i emergint entre les boires, cada 100 anys).

Una anàlisi estadística elemental, a partir d'una mostra de 355 reproduccions incloses en el llibre *Fita-Girona* (Fundació Fita, Girona, 2004, 255 pàg.), ens subministra la següent quantificació d'elements figuratius representats:

1. Catedral (177)
2. Ex Col·legiata de sant Feliu (140)
3. Monestir de sant Pere de Galligans (57)
4. Capella de sant Nicolau (50)
5. Banys àrabs (5)

6. Monestir de sant Daniel (5)
7. Hospici vell (4)
8. Palau episcopal (3)
9. Església de sant Domènec (3)

Distribució percentual (n=355)

Catedral	49%
St. Feliu	39 %
St. Pere de Galligans	16%
St. Nicolau	14%
Banys àrabs	1,4%
St. Daniel	1,4%
Hospici vell	1,1%
Palau episcopal	0,8%
St. Domènec	0,8%

(Nota: La presència simultània de 2 o més representacions dels edificis comptabilitzats en un mateix quadro o dibuix, explica la discrepància en la suma de percentatges).

FITA pinta/dibuixa 9 edificis (construccions arquitectòniques concretes – romàniques, gòtiques i barroques- o detalls d’ells) absolutament inhabitables (llevats de per les enclaustrades monges de Sant Daniel).

Dins d’aquest conjunt, en total, FITA, hi pinta/dibuixa només 9 presències o signes d’habitabilitat ciutadana (la majoria d’elles indirectes, ciutat, amb signes humans). Destaca el mocador posat a assecar sobre/davant del tòpic campanar de l’església de sant Feliu i que treu el cap per sobre un conjunt de cases (*Mocador St. Feliu*, 89x145, mixta tela, 1983).

Més: la presència d’humans, de ciutadans, en aquesta sèrie GIRONA, només s’esdevé en una sola, i també precoç, ocasió: l’extraordinari “*Pati de l’Hospici*”, fet a l’any 1946 (als 19 anys d’edat).

En la resta de les 355 representacions, incloses les ara esmentades, la inhumanitat de la producció GIRONA de FITA és absoluta.

Síntesi: FITA mai (quasi) ha pintat/dibuixat GIRONA.ciutat-habitada (tot i ser, tòpicament, GIRONA un dels temes més recurrents de la producció de FITA durant els anys 1974-2003, amb més d'un miler de registres).

Del quadern a la tela

Considerada en el seu conjunt (adoptant un punt de mira/mirador aeri o "*el punt de mira del grumet*"⁴) -a grans trets- podem afirmar/concloure que FITA ha:

1. Dibuixat (traç-perfil) siluetes i estructures internes, tòpiques de concretes construccions arquitectòniques monumentals de la dita **Girona(vella)**. Dins d'una producció quantiosa (obres censades: 11.542) i extensa (de 70 anys), un 10% pertanyen a aquesta extensa i multiforme sèrie "(G)irona".

2. Ha portat, del quadern a la tela, aquest traços, en totes les seves etapes de simplificació i de sincronització de plans i de volums, afegint-hi la dimensió color (a la forma), passant a ser en molts casos, els perfils, traços colorejats⁵, mentre en d'altres s'ha pinzellat directament -amb densitat de "*pigments repartits sobre superfícies planes i delimitades*"⁶- la forma-cosa-objecte arquitectònic identitari del tòpic ciutat-Girona (vella).

⁴ Carta de Walter Benjamin a Gershom Scholem (v. Hannah Arendt, *Hombres en tiempos de oscuridad*, Gedisa, 2008 (1983), p. 180).

⁵ "*Dibuixos colorejats*", de Cellini.

⁶ Greenberg

... A LA TELA

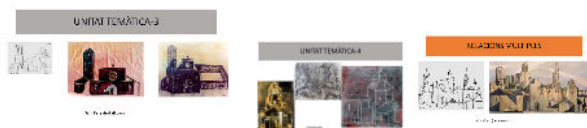

3. Tractant, en total, 9 unitats temàtiques.

3.1. Dues de les qual mantenen freqüents relacions de parella (Catedral i Sant Feliu)

3.2. L'església de sant Domenec i el monestir de sant Pere de Galligants són dues entitats temàtiques arquitectòniques, representades també individualment o emparellades. Però també compartir tela amb les dos anteriors.

3.3. I un plec de 4 peces més, aïlladament representades i poc freqüentment (banys àrabs, monestir de Sant Daniel, hospici vell/església Hospital santa Caterina, palau episcopal i plaça de sant Domenec).

Una, dues, tres, ... hipòtesis

Deixant per a Kim Bover la cartesiana qüestió del **Mètode-Fita** emprat per FITA quan fa Tema (G)irona, em limitaré –desmarcant-me de tota

pretensió hegeliana- a plantejar dues hipòtesis de *flâneur* pictòricferit, manifestament desinformat, decebut, encuriolit i , a estones, perplex.

1. Línia *versus* color (primera hipòtesis)

Línia (clàssica) *versus* color (abstracte): Ingres contra Delacroix; Durer *versus* Pollock; versió post-moderna d'un combat que ja és història.

1. En aquest combat entre igual, inicialment -al passar del quadern (bloc) a la tela- línia col·labora amb color o color ho fa amb línia.

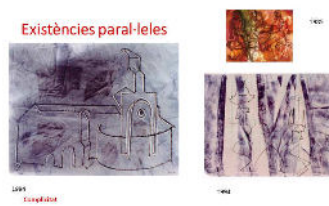

Atrapat entre dos focs –com l’ “*ell*” de l’anotació fragmentària de l’any 1920 de Kafka-⁷, FITA utilitza els estereotips lineals de les 9 construccions arquitectòniques tòpiques gironines –exhaustivament, sistemàticament repetits i depurats en els quaderns- i les lliure com combinar-se amb color. Color que cada vegada més va independitzant-se del tema Girona-traç i pren quasi autonomia i la plenitud de la seva pintura abstracta.

(Quan analitzarem -en aquest Glossari FITA- el mot **(Art)Abstracte**, podrem constatar quan li ha costat (o ha tardat) FITA en renunciar a ser dibuixant (un traçador) per ser plenament el que reclama ell mateix: **pintor abstracte**).

1.2. Aquesta tensió complementària i incessant, entre línia i color, acaba no pas en ruptura sinó en existències parcialment separades, però còmplices.

⁷ Franz Kafka, “El (Anotaciones fragmentarias del año 1920)”, a *La gran muralla china y otros relatos*, Alianza Ed., Madrid, 1999, pp. 31.34. “(El) té sempre dos enemics: el primer l’amença pel darrere, des dels orígens. El segon li barra el camí cap endavant. Lluita contra els dos. En realitat, el primer el recolza en la seva lluita contra el segon, vol impulsar-lo endavant, i, d’igual forma, el segon el recolza en la seva lluita contra el primer, l’empeny enrere. Però això és només teòric. Perquè, a part del adversari, també existeix ell, ¿qui coneix les seves intencions? Sempre somia que en un moment de descuit –per això fa falta una nit inimaginablement fosca- pugui escapar-se del front de batalla i ser aixecat, per la seva experiència de la lluita, per sobre dels combatents, com àrbitre”.

1.3. Per simplement conviure, sense cap complicitat mutua, complementària (de forma i de contingut); superposades, sense interferir-se ni molt menys complementar-se.

Paral·lelisme no complice

1.4. A la fi, tant en FITA com en els temps que van corrent, en aquesta lluita binària, acaba per triomfar color.

Línea contra color

Falsa impressió potser, doncs tot i ser color aparentment dominant, el traç mostrant-se a primer terme (línia sobre color) atrau l'atenció del conjunt.

2. La persistència quística del traç en FITA (segona hipòtesis)

En la llarga, variada i nombrosa sèrie (**G**)irona de FITA assistim a un procedir diferent del que ha exhibit o mostrat, abans i després, en les seves composicions abstractes. En les seves composicions inequívoca i finalísticament abstractes, FITA hi afegeix, compulsivament, traços lineals aplicat sobre -segons la seva pròpia confessió- *“peces (que) per elles mateixes no necessiten cap altra complementarietat”*⁸. Aquests traços sobreafegits i marginals (ells també abstractes, gargots, “trazos”), tot que destaquen sobre el fons (color- abstracte) i atrauen indefectiblement la mirada del “flâneur” pictoferit, mai es converteixen en la centralitat temàtica de l’obra. El triomf del color sobre el traç és clar i constant.

Es tracta d’un estereotip, quasi d’un tic compulsiu que va més lluny del traç; es tracta d’un fitanià enquistar.

En el cas, però, de la sèrie Girona, succeeix tot el contrari: el traç, el dibuix, té tota la centralitat (inequívocament figurativa, tot i que desconstruïda i sincopada), passant a ser el color (l’element abstracte) un aparent i (no)simple farcit, interior al traç (forma) o fent de teló de fons.

A la llarga, però, el resultat, es decanta o manifesta en sentit invers: allò que acaba distintivitzant i que permet classificar la sèrie Girona de FITA en diferents (radicals) agrupacions estilístiques, ara no és el traç (dibuix, forma) sinó allò que ara és l’afegit: les masses planes, rugoses, butllofades, de colors, l’element abstracte del conjunt (donant raó a la

⁸ FITA, Domenec, *Bollat*, Fundació Fita, Girona, 2012

identitat pictòrica que FITA reclama: la de ser un pintor, sempre, abstracte, malgrat la seva omnipresent figurativitat productiva).

Tant el fons atzarós i el gargot sobreposat de les seves produccions abstractes com el traç figuratiu esquemàtic d'un edifici i l'emplenament colorejat de la sèrie Girona, resten estilísticament inclassificables i, per tant, inclassificades. El nom, l'isme, que podem donar a aquest magistral i irrepetible "*dos en un*" espera el seu baptista.

3. Propognosia arquitectural (tercera hipòtesis)

El traç FITA, aquí considerat, tracta als edificis (a les 8 entitats arquitectòniques descitadinitzades de la sèrie Girona) de forma semblant - però donant un pas més enllà- com a procedit amb els rostres: reduint-lo als trets mínims, imprescindibles per ser reconeguts; no pas, però, a la manera de la caricatura (que exagera un o pocs trets) sinó de la simplificació, del solapament i conjunció, també del seus elements constitutius (exterior –contraforts, archotants, campanars, absis,...- i interiors –arcs, nervacions, ...).

Prosopgnósia arquitectural

Elementalisme figuratiu

Autopictoria (Dadaïsm), 2002

4. més hipòtesis

L'obra de FITA (i la dita sèrie (**G**)irona), susciten –amb independència de les raons de l'artista- nombroses més hipòtesis interpretatives, més o menys fantasioses o encertades.

Entre altres la de la que (inadequadament) denomino pintura metafísica. Una qüestió que quedarà per un altre sessió.

De la "pintura física" a la metafísica

Pintura metafísica

Monestir de Sant Daniel

O, per exemple, la del sincopatge.

SINCOPIATGE (ENTRA I SORTIDA)

Però aquesta i altres qüestions estructurals són qüestions que competent a Kim Bover.